
Nordiske Udkast

Tidsskrift for kritisk samfundsforskning – Årgang 51, nr. 1

Cristina Munk & Anja Marschall

De værdigt trængende

– en udforskning af det vanskelige forældresamarbejde i
daginstitutionen

Resume

Denne artikel handler om pædagogers samarbejde med familier i vanskeligheder og viser, hvordan samarbejdet er forankret i en social praksis, der vanskeliggør pædagogers bestræbelser på at drage omsorg og samtidig være tidlig opsporende af mulige problemstillinger i børn og forældres liv. Gennem artiklen undersøger vi, hvordan samarbejdet mellem pædagoger og forældre både er sammenhængende med det pædagogiske arbejdes betingelser såvel som betingelserne for familiernes livsførelse. Fælles for artiklens to empiriske eksempler er, at deres familielivsførelse er i vanskeligheder. Vanskelighederne i familiernes hverdagsliv mødes imidlertid meget forskelligt af pædagogerne, hvilket ser ud til at være sammenhængende med, hvordan forældrene forstås som relevante samarbejdspartnere, og hvordan de formår at træde ind i samarbejdets sociale relation, hvor pædagoger agerer 'hjælper' for de 'værdigt trængende' forældre (Bader, 1993). Artiklen bidrager med et perspektiv på, hvordan forældresamarbejdet handler om betingelser for at forbinde modsatrettede perspektiver og opgaver, så vanskeligheder i familiers hverdagsliv ikke bliver til individualiserede problemstillinger.

Nøgleord:

Omsorg, tidlig opsporing, udsathed, forældresamarbejde, livsførelse

Indledning: Omsorg for- og tidlig opsporing af familieliv i vanskeligheder

Et begreb som en *udsat* familie er et ganske magtfuldt begreb, som trækker historien om, at der findes gode og dårlige familier, aktivt ind i det professionelle samarbejde med familierne (Grumløse & Marschall, 2020). Særligt igennem det seneste årti har der været politisk fokus på forebyggelse af udsathed. Dette har blandt andet vist sig som et øget bekymringsorienteret fokus på både det enkelte barn og på familien både gennem det forebyggende arbejde i sundhedsplejen (Pedersen, 2015) og gennem opsporingsarbejdet i vuggestuer og børnehaver (Juhl, 2014; Houmøller, 2018).

I den pædagogiske praksis handler opsporingsarbejdet om at søge efter 'tegn på vanskeligheder' hos børn og forældre (se Mehlbye, 2013; Mehlbye & Andersen, 2012). Det betyder, at der i omsorgsarbejdet er integreret en form for 'risikobevidsthed', en bevidsthed om at børns udvikling kan blive afsporet, og forældre gennem deres forældreskab kan være medvirkende til denne afsporing (f.eks. Munck & Marschall, 2020, 2023 in press.; Dannesboe et al., 2018; Lee et al., 2014). Det gælder i dag alle børn, hvilket f.eks. tydeliggøres af de forskellige sprogvurderinger og trivselsvurderinger, som pædagoger bruger til at screene alle børn med (jf. Den styrkede pædagogiske læreplan, 2018).

Det er nyt, at det nu er alle familier og alle børn, der er i risiko for udsathed og ikke blot familier med socio-økonomiske udfordringer. I artiklen undersøger vi forældre og pædagogers samarbejde, når familier er i vanskeligheder og viser, hvordan disse vanskeligheder skabes i mødet med almene belastninger i hverdagen såsom f.eks. arbejdsløshed, familieførøgelse og økonomiske vanskeligheder. Hermed synliggøres det, hvordan ændrede betingelser for familielivsførelse kan skabe udsathed, og hvordan udsathed også er knyttet til de betingelser og muligheder, som skabes i mødet med daginstitutionen. Der peges på familiers kamp for at få relevant støtte og blive genkendt som samarbejdsvillige, og pædagogers dilemmafyldte opgave mellem distance og nærhed, når de i deres hverdagspraksis både skal drage omsorg samtidig med, de som offentligt ansatte myndighedspersoner også har en magtudøvende funktion (jf. Munck & Marschall, 2023 in press.; Bregnbæk, 2022; de Koning et al., 2020; Thelen et al., 2014; Vollebergh et al., 2021).

Undersøgelse af familieliv i mødet med daginstitutionen

Denne artikel er funderet i empiriske data fra et kvalitativt forskningsprojekt *Samarbejde om småbørn* (Marschall, Munck, Heinsen & Bæk, 2018-2021), der har

undersøgt samarbejdspraksisser mellem forældre og pædagoger om børns hverdagsliv i vuggestuen med udgangspunkt i forældrenes perspektiver.

Projektets empiriske materiale, der danner grundlag for denne artikel, bygger på mere end 300 timers etnografisk deltagerobservation af den pædagogiske hverdag i tre forskellige vuggestuegrupper. Det samlede materiale indbefatter desuden 19 forældreinterviews, 16 interviews med pædagogisk personale. I vores interviews og observationer med forældre, pædagogisk personale og børn har vi udforsket subjektperspektiver og deltagelsesmåder. Analytisk har vi arbejdet med at forbinde forældres begrundelser for det, de gør, til deres betingelser for at handle. Den interesse forfølger vi i denne artikel, når vi udforsker, hvordan samarbejdspraksisser udfolder sig i trivselssamtaler og peger ind i forestillinger om det gode børne – og familieliv, samt hvordan disse forestillinger spiller tilbage på forældrenes kamp for at skabe et sammenhængende hverdagsliv for deres barn og dem selv.

De to empiriske eksempler, der inddrages i artiklen, foregår i samme daginstitution og er udvalgt for at illustrere, hvordan vanskeligheder i familiers liv kan forstås forskelligt som henholdsvis værdigt eller ikke værdigt 'hjælpetrængende' af pædagogerne i daginstitutionen. I artiklen præsenterer vi først begge familiers hjemlige forhold, og derefter følger vi samarbejdet mellem forældrene og pædagogerne i den samme vuggestue med afsæt i dialoger to trivselssamtaler.

Når det netop er disse to familier, der er udvalgt, er det begrundet i, at på trods af, at begge familier af pædagogerne forstås som familier, der har brug for hjælp og støtte, gøres der forskel på de to familier på måder, som stiller familierne ulige i samarbejdet med pædagogerne. Hermed synliggøres det, hvordan udsathed også produceres i mødet mellem familier og daginstitution.

Teoretisk er projektet inspireret af kritisk psykologi (f.eks. Dreier, 2008; Højholt, 2001; Holzkamp, 2013) og social praksisteori, hvor fokus rettes mod, hvordan mennesker er situeret i social praksis, og udvikler sig og lærer via deltagelse i forskellige praksisser (Lave, 2019). Det betyder, at vi i dette projekt har arbejdet med en forståelse af, at viden er socialt distribueret og udvikles via situeret dialog med deltagerne i praksis med udgangspunkt i deres hverdagsliv og vanskelighederne i dette. Inden for denne teoretiske begrebsramme forstås mennesker og samfund som gensidigt afhængige og forbundet (Holzkamp, 2013; Dreier, 1999). Mennesker har således mulighed for i fællesskab at udvikle en *øget rådighed* over deres livsbetingelser og justere eller forandre nogle af de samfundsmæssige forhold, der opleves som problematiske. Menneskers rådighed kan fx udvikles igennem samarbejde med andre om forskellige

problemstillinger i deres hverdagsliv. Når forældre indgår i samarbejde med pædagoger om deres barn, skabes der nye handlemuligheder for både forældre og pædagoger. På denne måde handler udvikling af rådighed om *adgang til deltagelse*, og denne adgang muliggøres i mødet mellem mennesker og er dermed kollektivt skabt. Hermed bliver det relevant undersøge, hvordan mennesker igennem deres hverdagsliv aktivt fører et komplekst liv med forskellige andre mennesker og på tværs af steder. Med begrebet livsførelse (Holzkamp, 1998, 2013; Dreier, 2008) synliggøres det, hvordan mennesker i fællesskab arrangerer og koordinerer hverdagen, så hverdagslivet bliver så sammenhængende som muligt. Disse koordineringsbestræbelser er imidlertid modsætningsfulde og potentielt konfliktfyldte, eftersom der er mange forskellige (og ofte modsatrettede) behov, interesser og prioriteter, der skal afbalanceres på tværs af de forskellige familiemedlemmer.

Med afsæt i denne teoretiske ramme inddrages forældre og pædagogers perspektiver, som de er knyttet til deres konkrete deltagelsesmuligheder i et sammenviklet hverdagsliv med forskellige dagsordner og handlerum.

Samarbejde som modsætningsfuld praksis

Samarbejdet mellem forældre og pædagoger må forstås i sammenhæng med, at små børns hverdagsliv siden 1960'erne er blevet tiltagende mere institutionaliseret. Børn tilbringer i gennemsnit 7,5 time i daginstitutionen (FOA, 2019), og det betyder, at pædagoger har overtaget en stor del af omsorgs- og opdragelsesarbejdet fra forældrene, hvilket af forskere er blevet betegnet som en de-familiseringsproces (Bach et al., 2018; Ellingsæter & Leira, 2006). For pædagogerne er deres ansvar for at sikre børnenes udvikling også understreget lovmæssigt, idet pædagoger siden 2018 kan straffes med bøde eller fængsel for ikke at underrette om børns mistroivsel (Serviceloven paragraf 157a, jf. Retsinformationen). Samtidig med den øgede ansvarliggørelse af pædagogerne, bliver forældres betydning for deres børns udvikling intensiveret, hvilket i forskningen er betegnet som en re-familiseringsproces, hvor forældre ansvarliggøres for deres børns lære- og udviklingsprocesser også udenfor familiens liv (Munck & Marschall, 2020; Bach et al., 2018; Ellingsæter & Leira, 2006). Hvis et barn ikke klarer sig godt og udvikler sig alderssvarende, peger pilen tilbage på forældrene og deres manglende formåen (Furedi, 2008). Fremfor at forstå dynamikken mellem forældre og pædagoger, som henholdsvis en defamiliserings- eller refamiliseringsproces, kan samarbejdet også forstås som en fælles bestræbelse på at skabe et sammenhængende omsorgsmiljø for barnet på tværs af hjem og daginstitution - en omsorgskæde (Andenæs, 2011; Gullestad, 1995), hvor familien og daginstitutionen

repræsenterer hvert deres led i denne omsorgskæde. At forstå samarbejdet som udvikling af en omsorgskæde understreger, hvordan forældre og pædagoger samarbejder om den konkrete omsorg for barnet, og hvordan dette samarbejde, for det skal lykkes, er afhængigt af begge parter koordineringer og daglige mingelering af opgaver. Omsorgskæde-begrebet synliggør, hvordan forældre ikke frasiger sig deres omsorgsopgave, når de afleverer deres barn i daginstitution, men deler omsorgen for deres barn (Singer, 1993) ved at invitere pædagogerne med i omsorgsopgaven (Munck & Marschall, 2020, 2023 in press.).

Forældre og pædagoger er altså på forskellige måder afhængige af hinanden i samarbejdet om barnets omsorg og trivsel, samtidig med at begge parter ansvarliggøres på forskelligvis, netop fordi der er en øget politisk opmærksomhed på, at tidlig indsats (Jf. Børne- og undervisningsministeriets '1000 dages programmet – en bedre start på livet') og tidlig investering i børns liv er afgørende for børns læring og udvikling, og dermed kan betale sig (Jf. dagtilbudsloven, 2020; Den styrkede pædagogiske læreplan, 2018).

Det betyder, at samarbejdet intensiveres. Staten træder ind i de helt nære relationer med familierne og kan, som vi vil vise, intervenere helt ind i familiens hverdagsliv om fx kostvaner og legeaftaler (Bregnbæk, 2022). Analysen af samarbejdet finder således sted i et *institutionelt arrangement* (Dreier, 2011), præget af en samtidighed af nærhed og distance og reguleret af forventninger knyttet til legitime måder at deltage og forhandle tillid på (Refshauge Høyrup, 2020; Matthiesen et al., 2021) for både børn og voksne. Etablering af tillidsrelationer fordrer tid, og krav om tidlig indsats kalder på, at pædagoger opsporer problemer i børnelivet og igangsætter indsatser tidligst muligt. I praksis betyder det, at pædagogerne på den ene side må mingelere mellem at bruge tid på at lære forældrene og børnene at kende og på den anden side reagere tidligt og effektivt, hvis og når der opstår bekymringer om børnenes udvikling og trivsel (jf. Munck & Kirkeby, 2021; Juhl, 2022).

Det konkrete samarbejde mellem forældre og pædagoger er altså flettet sammen med den moderne velfærdsstats modsigelsesfyldte bestræbelse på at disciplinere og kontrollere igennem nære relationer og omsorg for børn og familier (Qvortrup, 2009). Når de samfundsmæssige betingelser for det pædagogiske arbejde og for familiernes livssituation tilsidesættes, skubbes omsorgen for barnet på tværs af hjem og daginstitution i baggrunden. Bregnbæk & Jørgensen (2020) læser i deres forskning denne bevægelse, som at statens magt og myndighed skjules igennem de intime relationer, når fx pædagoger søger at intervenere og regulere ind i familielivet (Jørgensen & Bregnbæk, 2020). De påpeger, hvordan denne intervention synliggør et individualiserende blik

på forældrene og deres formåen, hvilket betyder, at relationen, dvs. hvad vi synes om hinanden, bliver central, fremfor hvordan vi i fællesskab kan samarbejde om barnets trivsel. Når forældre ikke følger pædagogernes anvisninger eller ikke indgår i samarbejdsrelationen som forventet, kan det opleves som en afvisning af pædagogernes faglige arbejde, netop fordi relationen, hvad vi synes om hinanden, er blevet til samarbejdets genstand (Bader, 1993, s. 78). Risikoen bliver dermed, at *indholdet* i relationen, dialogen og den fælles granskning af barnets deltagelsesbetingelser afspores. Ifølge Bader (1993) kan denne dynamik relateres til forældre og pædagogers gensidige afhængighed som henholdsvis 'hjælper' og 'hjælpetrængende'. Det er en gensidig afhængighed, der samtidig er gennemsyret af et magtforhold, hvor pædagogen qua sin faglige ekspertise og samfundsmæssige forpligtelse på tidlig opsporing er den, der styrer og bestemmer og kan trække hjælpen og omsorgen væk fra forældrene. Samtidig er pædagogen afhængig af forældrenes behov for hjælp og rådgivning for netop at kunne udfolde sin faglige ekspertise og blive værdsat, og forældrene er afhængige af at modtage en hjælp og en støtte, der kobler sig relevant på deres hverdagsliv. Således er staten intimt til stede i familiernes hverdagsliv på måder, der på en og samme tid fremstår som omsorgsfulde og magtudøvende (Bregnbæk, 2022).

Eftersom den pædagogiske praksis er flertydig og dilemmafyldt, må samarbejdet forstås som flertydigt og konfliktuelt i sit udgangspunkt, som en form for *konfliktuel koooperation* om en fælles sag (Axel, 2020, 2009; Bendix-Olsen, 2018). I den fælles sag indgår mange deltagere, som er en del af en fælles praksis, hvor de (her pædagoger og forældre) har forskellige funktioner, og derved får forskelligt perspektiv på og prioriteringer ift. den fælles sag. De uforeneligheder, der er en del af den pædagogiske praksis, må mingelers, hvis der ikke skal opstå konflikt. Fx må pædagoger mingelere mellem tillid og kontrol, og forældre må mingelere mellem samarbejde og tilpasning med risiko for miste rådighed og indflydelse over deres livsbetingelser. Samarbejdet med forældre bliver derfor en delikat opgave med at mingelere disse uforeneligheder og få noget, der i sit udgangspunkt ikke ser ud til at hænge sammen, til alligevel at fungere sammen (Axel, 2020). I den pædagogiske hverdag gør pædagogerne netop dette i mange hverdagssituationer, hvor der både tages hensyn til det enkelte barn og dets familie i daginstitutionen, samtidig med at de andre børn og familiers behov også tilgodeses. Men der er også situationer, hvor den pædagogiske praksis' mange facetter og flertydighed bliver entydig, og omsorgen løsrives fra opsporingsarbejdet.

Den følgende analyse er baseret på to empiriske eksempler, der udfolder, hvordan to forskellige familier kæmper for at få et hverdagsliv til at hænge sammen. Pædagogerne, der er beskrevet i eksemplerne, er fra samme institution, og de to familier har

deres gang på samme stue i daginstitutionen. Gennem de to eksempler vises det, hvordan familierne har forskellige betingelser for at indgå i samarbejdet, bl.a. begrundet i deres tidligere erfaringer med velfærdsstatslig hjælp eller mangel på samme. Familiernes forskellige forudsætninger påvirker pædagogerne muligheder for at forstå og genkende familiernes vanskeligheder. Konkret betyder det, at pædagogerne i samarbejdet medvirker til at forstærke den ene families vanskeligheder i bestræbelsen på at opspore bekymringsvækkende børneliv, samtidig med at de i mødet med den anden familie formår at forene opsporingsarbejdet med nysgerrighed på og omsorg for forældrenes behov. Hermed bidrager pædagogerne til både at forstærke og minimere ud-sathed for to forskellige familier.

Livsførelse i vanskeligheder: Når rådighed undermineres

Vi skal først møde Eva (23 år) og Rheino (24 år), der bor i et hus i en forstad til København og sammen har datteren Stephanie. Eva arbejder dagligt i butik, og Rheino arbejder ufaglært på en byggeplads. Datteren er 10 måneder gammel, da vi møder familien ved Stephanies indkøring i vuggestuen. På det tidspunkt er Eva gravid igen og er ca. 4 måneder henne i sin graviditet. Når vi træder ind i deres familieliv, får vi øje på, hvordan rutiner får hverdagen til at hænge sammen (Dreier, 2011), og hvordan disse rutiner falder fra hinanden, når fx jobmuligheder ændres og antal af familiemedlemmer forøges.

Eva oplever, at hendes graviditet er hård, både fordi hun lider en del af graviditets-kvalme, men også fordi, det for hende er omsiggribende at være forælder til et lille barn. I hverdagen oplever Eva, at hun er meget alene med de praktiske opgaver i hjemmet, hvilket tærer på kræfterne. Hun bruger sin tid på rengøring, indkøb og på at støtte Rheino i at blive mere tryk i sin far-rolle over for Stephanie. Kort tid inden Stephanies lillebror, Mike, bliver født, bliver Rheino fyret fra sit arbejde. Rheino fortæller:

”(...) Det var sådan meget mærkeligt, fordi de første mange måneder, der havde jeg vitterligt skubbet alt familieliv væk for at overarbejde så meget som muligt (for at få en fastsættelse). Så det undrer mig lidt, at det kom lige pludselig ud af det blå. Pga. det, ja og alt muligt andet, så er jeg desværre gået ned med stress (...)”

Rheino fortæller, hvordan han oplever, at fyringen minimerer hans muligheder for at deltage i familielivet, som han plejer, og han mister rådighed over sine deltagelsesbetingelser. Da han mister sit og dermed familiens økonomiske eksistensgrundlag,

mister han samtidig indflydelsen på eget og familiens liv, og familien kastes ud i en situation med afmagt og afhængighed af offentlig hjælp. Noget han og Eva ellers bevidst har undgået.

Da lille Mike bliver født, udfordres familiens nye hverdagsliv nu med to småbørn i huset og langt færre midler til dagligdagens fornødenheder. Rheino stress-reaktioner forværres, hvilket medfører, at Eva står endnu mere alene med at få en hverdag til at hænge sammen med praktiske opgaver og for lidt søvn. Samtidig prøver hun at udvise omsorg og forståelse for Rheinos situation. Rheino fortæller, hvordan han oplever stress i forbindelse med ændringen af hverdagen med to små børn:

”Jamen f.eks. hvis han (Mike) græder... Jeg kan ikke sidde med ham så længe. Der er mange af de ting, jeg egentlig burde gøre, som jeg ikke kan gøre. Jeg lukker mig meget inde. Jeg kan ikke rigtig holde så mange ting ud. F.eks. når de begge to (Stephanie og Mike) er der. Når Mike græder, og Stephanie græder, så kan jeg slet ikke rumme det oppe i mit hoved, og jeg bliver nødt til faktisk at gå ud. Jeg går bare ud, får noget luft. Det er mest irriterende, fordi jeg kan mærke på mig selv, at jeg skubber dem væk. Når Stephanie så ikke er hjemme, så tænker jeg på, at jeg vil gerne have, at hun skal komme hjem. Men når jeg så går derned til vuggestuen, så kan jeg mærke, ”åh nej, nu skal jeg alt det her igen”.

Grundet det hektiske hjemmeliv med to små børn har Rheino brug for at trække sig for at få ro. Samtidig peger han på, hvordan han føler dårlig samvittighed over, at han må trække sig, fordi han oprigtigt ønsker at være nærværende og tilbringe tid sammen med sine børn og hjælpe Eva med de praktiske gøremål i hjemmet.

Rheinos og familiens rådighed over egen livssituation er væsentligt indskrænket pga. fyringen og stresssygemeldingen. Derfor bruger Rheino tid på kontakten til kommunen, laver beregninger på sociale ydelser eller sover meget af dagen. Han oplever dog ikke, at kommunen er til meget hjælp, hvilket bekræfter hans tidligere barndomsoplevelser, hvor han voksede op med en syg far og måtte stoppe i skolen for at passe ham, uden at han oplevede at lærere eller sagsbehandlere var til nogen hjælp.

Eva fortæller også om erfaringer med et velfærdssystem, der i forsøget på at hjælpe også udpeger og problematiserer familier i vanskeligheder. Hun har også i sin opvækst oplevet en del ustabilitet og manglende relevant hjælp fra henholdsvis lærere og pædagoger. Hendes opvækst har været præget af forældrenes skilsmisse, hendes fars kriminelle løbebane, morens kamp for at få økonomien til at hænge sammen, oplevelser med ordblindhed og manglende adgang til fællesskaberne i skolen. Eva ønsker at give

sine børn en bedre opvækst, end hun selv har haft. Hun kæmper derfor for at skabe en stabil hverdag og få familiens få pengene til at strække ved at lave hjemmelavet mad, købe billige varer og få fyldt fryseren op med den mad, de kan få fra familie og venner. Hun fortæller:

”Jeg laver hjemmelavet mad hver dag. Vi skal gøre det så billigt som muligt. Jeg tror ikke, der er så mange, der tænker over, at det faktisk er sådan nogle ting, der tager sværest på én, det er sådan noget med, at man skal lave mad og have råd til det (...). Det er forbrugsvarer, der betyder noget lige pludselig. Nu havde min mormor, da hun kom forbi... så havde hun også lidt fars og lidt pålæg med, så det var meget fint (...) Men det pålæg hun havde købt, det kan hverken han (Rheino) eller jeg lide, men det var bare en rar tanke i hvert fald. Vi kan jo bruge farsen og det andet, så det er jo fint.”

Eva og Rheino arbejder begge på hver deres måde med at skabe sammenhænge, finde veje og muligheder i den belastende livssituation. Dette er dog ikke noget, som pædagogerne i Stephanies vuggestue er vidende om. En eftermiddag, hvor Eva henter Stephanie, siger Safira, der er voksen på Stephanies stue, at det er vigtigt, at børn holder ferie, så de skal huske at skrive Stephanie på ferietilmeldingen for sommeren. Eva fortæller i et efterfølgende interview:

” (...) men det hænger ikke sammen for os, hvis Stephanie skal være hjemme længere end en uge i sommerferien... ikke sådan som Rheino har det lige nu. Det går simpelthen ikke, der bliver for mange konflikter (...) og jeg orker ikke konfrontationer med vuggestuen. De behøver vel ikke vide alt (...)”.

Det synes vanskeligt for Rheino og Eva at integrere de krav, de mødes med fra daginstitutionen og bl.a. begrundet i tidligere erfaringer, undlader de at informere pædagogerne om det presset familieliv. Pædagogerne får dermed ingen eller kun sporadisk indsigt i familiens belastet livsførelse, hvilket samtidig medvirker til, at både forældre og pædagoger mister rådighed over betingelserne, og samarbejdet om den fælles sag udebliver.

Når professionelle bidrager til rådighedsudvidelse

Ligesom Rheino og Eva kæmper med at få hverdagen til at hænge sammen, kæmper Darina (22 år) og Marek (25 år), der er forældre til Mingus (11 måneder), også med

at få deres familieliv til at hænge sammen. Begge forældre er fra Polen, og de bor sammen med Mareks far. Darina fortæller i et interview, at hun blev gravid ved et tilfælde og kom til Danmark for at skabe et bedre liv for sig selv og sin kommende søn. Hun fortæller samtidig, at hun synes, det var svært at afkode de danske normer for, hvordan man er forældre i en dansk daginstitution. I begyndelsen troede hun, at hun kunne aflevere Mingus til overnatning, når hun havde lange vagter som tjener, men pædagogerne fortalte hende, at sådan gør man ikke i Danmark.

Hjemme hos Darina og Marek er hverdagen præget af, at Darina arbejder med skiftende jobs som tjener og rengøringsassistent, og dermed har et uforudsigeligt arbejdsliv. Marek arbejder som ufaglært kok og har ofte flere jobs på en gang. Derfor er der i perioder brug for at aflevere Mingus flere timer i daginstitutionen, mens der andre dage ikke er så meget behov for det. I de perioder hvor Darina ikke arbejder så meget, vil hun helst have Mingus hjemme, men pædagogerne har insisteret på, at det er godt for Mingus at komme i vuggestue kontinuerligt. Marek arbejder sent de fleste dage og sover længe. Det betyder, at Darina er alene om at ordne de praktiske ting i det gamle hus, de bor i. Mareks far er gammel og kan ikke bidrage med så meget hjælp. Darina føler sig derfor meget alene. Hun har ikke været tilknyttet en mødre-gruppe i Danmark, og fordi hun har arbejdet så meget både under sin graviditet, og efter hun har fået Mingus, har hun ikke haft tid til at få nye venner.

Darina fortæller i et interview, hvordan hun øver sig på at være en god forælder, der skaber et roligt hjemmemiljø. F.eks. går hun meget op i, at hun og Marek ikke skændes foran Mingus. Darina fortæller, at hun har temperament, og det har Marek også, så det er ikke altid let. Darina vil, ligesom Eva, gerne give sit barn et liv med bedre mulighed for uddannelse, end hun selv har haft. Hun fortæller:

”Der er ikke mange muligheder i Polen. Der er mange flere muligheder i Danmark, når man taler dansk og engelsk. Her kan min søn få en god start på livet, og så kan han vælge hvilket land, han vil bo i, når han bliver voksen og skal studere. Vi vil gerne give ham den bedste fremtid, og det får han her i Danmark (...) I Polen er der mange sociale problemer” (Darina)

Darina udtrykker taknemmelighed for den hjælp hun har modtaget, siden hun kom til Danmark. Generelt oplever hun, at pædagogerne er søde og gode til at guide hende i alt fra Mingus' middagslur til sund mad og gode sutsko.

Hvor Rheino og Eva er vokset med erfaringer med det danske velfærdssystem og oplevelser af manglende hjælp og støtte, er Darina og Marek nye i Danmark og trods et

vanskeligt hverdagsliv med en presset økonomi, peger Darina på den hjælp og støtte hun oplever fra pædagogerne i Mingus' daginstitution.

Vi skal tilbage til daginstitutionen og særligt de to mødres samarbejde med pædagogerne i forbindelse med trivselssamtalerne.

Når tidlig opsporing og omsorg bliver modsætningsfyldt

Fra begyndelsen af Stephanies opstart i vuggestuen udfordrer Eva pædagogernes ideer om, hvordan Stephanies opstart i vuggestuen skal forløbe, og pædagogerne har vanskeligt ved at forstå Evas begrundelser for at aflevere Stephanie mange timer hver dag efter et ganske kort opstartsforløb. Den vanskelige opstart medfører, at pædagogerne i en længere periode er bekymrede for Evas evne til at tage vare på Stephanie. Denne bekymring bølger frem og tilbage over de måneder, hvor vi følger samarbejdet mellem Eva og pædagogerne. I perioder har pædagogerne fået fornyet tillid til forældrenes formåen, men Eva fornemmer, at pædagogerne holder øje med familien. Som vi tidligere hørte, er Evas oplevelser af velfærdsprofessionelle er blandet, hvilket også synes at få betydning for, hvad Eva fortæller pædagogerne ved den obligatoriske trivselssamtale ca. 4 måneder efter, at Stephanie er begyndt i vuggestue. Ved samtalen synliggøres pædagogernes skærpede opmærksomhed på familien. Til samtalen deltager Safira og Betty, som er personaler på stuen. Eva kommer ind alene.

Eva: ”Ja, det er bare mig der kommer. Far kunne ikke komme. Og jeg har glemt papiret”. Eva kigger på det papir, som Safira og Betty har liggende foran sig som grundlag for trivselssamtalen.

Safira: ”Helt ok (smiler). Vi skal jo tale lidt om, hvordan det går med Stephanie i dag.” Safira kigger ned i sine papirer.

Safira: ”Nå, men i forhold til personlige kompetencer så er hun en glad pige, der leger med alle de andre børn, og hun er god til at give udtryk, hvis der er noget hun vil. Kender I børn som Stephanie leger med derhjemme?”

Eva: ”Jaeh, men vi ser ikke så mange lige nu. Folk arbejder jo og har travlt...”

Betty: ”Hmmm, ja det er jo godt at have legekammerater... læser I for hende?”

Eva: ”Ikke så meget, jeg læser lidt for hende. Men far vil ikke læse, han er genert og mener, at han læser dårligt. Han har ikke haft skolegang efter

7. skoleår. Men vi har en masse rim og remse-bøger, og dem er hun glade for.”

Pædagogerne nikker og noterer.

Safira: ”Og hvad med kost. Hvordan spiser I derhjemme?”

Eva: ”Tja, jeg tror, hun spiser mere hernede, men hun spiser masser af kiks og frugt og chips hjemme. Hun snacker meget. Far snacker også meget, og han synes, det er hyggeligt, at de snacker sammen. Hun spiser grøntsager, når de er hakkede helt fint og gemt i kartoffelmosen eller med lidt kød.”

Betty: ”Gemmer du grøntsagerne?”

Eva: ”Ja, Stephanies far spiser heller ikke grøntsager, medmindre de er hakket fint og gemt i maden.”

(...)

Safira: ”Og nu kommer lillebror snart... hvordan klarer I det? Du får jo nok brug for at have mere tid med lillebror, så far må tage sig af Stephanie.”

Eva: ”Ja, det klarer vi. Rheino hjælper til, så meget han kan, det er bare i dag, han ikke lige kunne være her... jeg kan mærke, jeg er ved at være træt, jeg er lidt tom i hovedet i dag.”

Betty: ”Okay. Så siger vi, det er det.”

Pædagogerne begynder samtalen med at fortælle, hvordan de oplever Stephanie som en glad og socialt velfungerende pige i vuggestuen, og får således tydeliggjort, at de ser en pige, der er i trivsel, når hun er i daginstitutionen. Alligevel ender samtalen et andet sted, hvor forældrene og dermed Stephanies hjemmeliv kommer til at fremstå som en potentiel risikofaktor i Stephanies liv.

Pædagogerne har under samtalen noteret ned, at de fortsat skal holde øje med Stephanies trivsel, særligt ift. hvordan hun spiser, og hvordan hun stimuleres sprogligt derhjemme. I mødet med de to personaler, fortæller Eva gerne om deres hjemmeliv, men hun spørger *ikke* pædagogerne om hjælp, og der er dele af hverdagen, hun undlader at fortælle om, hvilket både kan begrundes i hendes oplevelser med et velfærdssystem, der ikke hjælper, og et anspændt samarbejde i forbindelse med Stephanies opstart i vuggestuen.

Pædagogerne vil gerne høre mere om Stephanies hjemmeliv, og hvordan Eva og Rheino får hverdagen til at hænge sammen (jf. livsførelse), men det synes vanskeligt for dem ikke at overtage mødet med prædefinerede ideer om, hvad der er det gode børneliv for Stephanie med legekammerater, oplæsning og grøntsager. Igennem den intimitet som pædagogerne forsøger at få op at stå i mødet med Eva, forsøger pædagogerne samtidig at få lov til at intervenere ind i familiens hverdag med gode råd og guidning. Hermed synliggøres det, hvordan den pædagogiske opgave også handler om at sikre, at Stephanie stimuleres bedst muligt i hjemmet, og at hjemmemiljøet kan udgøre potentiel risiko i Stephanies udvikling (Munck & Marschall, 2020, 2023 in press.; Lee et al., 2014). Pædagogernes tilgang til samtalen afspejler en opmærksomhed på den skærpede underretningspligt, og dermed varetagelsen af deres opgave med at være myndighedsudøvende og handle med rettidig omhu i deres opsporingsarbejde. Man kan sige, at Eva og pædagogerne ikke samarbejder om Stephanie, som en fælles sag. Pædagogerne får ikke ansporet Eva til at samarbejde med dem om at drage omsorg for Stephanie, ligesom Eva ikke klæder pædagogerne på til deres arbejde med at drage omsorg for Stephanie i vuggestuen.

Hermed får pædagogerne ikke adgang til mere viden om familiens vanskelige livsbetingelser, og den manglende viden understøtter spekulationer og individualiserede problemforståelser om forældrenes evne til at tage vare på og drage omsorg for Stephanie. Samtidig udfordrer Eva pædagogers position som de 'faglige eksperter' ved ikke at fremstå som havende behov for deres faglighed. Det medfører fra pædagogernes side, en øget bekymring og at *samarbejde* erstattes af et *vurderingsarbejde* af forældrenes måde at gøre forældreskab på, hvilket skubber forældrene væk fra et egentligt samarbejde. Mødet udspiller sig i et spændingsfelt mellem nærhed og distance. Pædagogerne forsøger at komme tæt på for hermed at udøve deres omsorgsfulde magt (Jaffe-Walter, 2016; Bregnbæk, 2022), og når det ikke lykkes, må de gribe til andre måder at gøre det opsporende arbejde på mere skjulte måder. Det medfører at pædagogerne fortsætter med systematiske observationer og nedskrivning af situationer, de opfatter som bekymringsvækkende.

Når bestræbelsen på at sikre gode betingelser for Stephanies udvikling og læring fremstår regulerende og kontrollerende, handler det også om, hvordan det pædagogiske omsorgsarbejde er under pres (Winther-Lindquist, 2021; Gitz-Johansen, 2019). Dette pres er sammenhængende med den øgede ansvarliggørelse for tidlig opsporing og synes her at skubbe trivselssamtalen i en retning, hvor opgaven bliver at sikre, at forældrene forstår den vigtige opgave med at støtte og stimulere deres barn bedst muligt ift. kost, søvn, leg og motorik. Hermed synes forældrerollen at blive beskrevet som en

form for teknisk praksis, hvor der spises, soves og leges på særlige måder, der er afkoblet fra det hverdagsliv, der leves i familierne.

Pædagogerne spørgsmål og interesse for Stephanie og familiens liv synes således at trække på universelle ideer om, hvad der er rigtig og godt for et lille barn. Og på den ene side bunder pædagogernes omsorg i en oprigtig interesse i, at det skal gå Stephanie godt, men på den anden side er omsorgen pakket ind i et magtfuldt bekymringsprog, der giver pædagogerne mandat til at handle, hvis de oplever, Eva ikke lytter og retter ind. Det betyder også, at den åbne eksplorative dialog, hvor pædagoger stiller sig nysgerrigt over for forældrenes livsførelse (Holzkamp, 2013) og perspektiver tilsidesættes. For Eva betyder det, at hun mødes med en vurdering af sit forældreskab og en mistænkeliggørelse, der bekræfter hende i, at pædagogerne ikke kan bidrage med relevant hjælp i familiens hverdagsliv. Hermed gøres omsorgs- og opsporingsarbejdet til uforenelige størrelser, og vanskeligheder i familiernes hverdagsliv risikerer at blive forstærkede, fordi der ikke lyttes til forældrene og deres perspektiver. Omsorgen bliver til en form for 'omsorgsfuld magtudøvelse' (jf. coercive concern, Jaffe-Walter, 2016), hvor pædagogerne på den ene side stræber efter at vise omsorg og på den anden side afkræver forældrene, at de skal gøre forældreskab på bestemte måder for at 'fortjene' pædagogerne omsorg og hjælp og vriste sig fri af det vurderende blik (Bregnbæk, 2022).

Anderledes stiller det sig for Mingus' forældre, Darina og Marek og deres oplevelser af samarbejdet med pædagogerne.

Når tidlig opsporing og omsorg balanceres

Mingus' opstart i daginstitutionen forløber uden de store vanskeligheder. Betty, der har været indkøringsansvarlig, har fra begyndelsen været opmærksom på at forklare, hvordan en dansk daginstitution fungerer med børn, der sover ude og et fokus på børns selvforvaltning. Fra begyndelsen virker Darina usikker på, hvordan hun bedst støtter Mingus' udvikling, og hun spørger derfor åbent Betty og de andre pædagoger til råds om forskellige ting og anerkender hermed pædagogernes faglige autoritet. Samtidig undskylder hun for, at hun spørger meget. Betty fortæller under et interview, hvordan hun oplever, at Darina gør et stort arbejde for at lære, hvordan hun bliver en god mor, og at de som pædagoger gerne vil støtte hende deri. Betty fortæller:

”Ja, hun (Darina) er jo ung, men hun klarer det godt. Hun skulle lige finde ud af, hvordan vi gør her i Danmark, men det har hun lært nu. Men det er hårdt for hende. Hun er meget alene med Mingus, og der er vist konflikter

derhjemme. Hun siger ikke så meget, men hun ser ud til at have grædt, når hun kommer om eftermiddagen (...)" (Betty, pædagog)

Darina og Marek er også inviteret til den obligatoriske trivselssamtale i vuggestuen. Op til trivselssamtalen har Betty iagttaget, at Mingus afleveres senere om morgenen, og at Darina ikke er så smilende og åben for dialog, som hun plejer. Ved trivselssamtalen fortæller pædagogerne om deres bekymringer, ikke ift. Mingus i første omgang, men i forhold til Darina.

Betty: "Vi har lagt mærke til, at du kommer sent og henter Mingus, og du ser meget trist ud".

Darina: "Det er ikke så godt lige nu. Jeg skal finde et andet sted at bo. Marek og jeg har for mange konflikter, og det er ikke godt for Mingus"

Betty: "Ja, kender du nogle, der kan hjælpe dig? Har du en sagsbehandler på kommunen?"

Darina: "Det tror jeg ikke... men jeg kan bo hos en veninde lidt tid. Så må jeg finde et sted."

Betty: "Ja, det er bedst, hvis du finder dit eget sted, også så der kommer ro i Mingus' hverdag. Du er en god mor, og gør det godt, det ved vi. Det er bare svært lige nu."

(...)

Safira: "Vi kan også mærke på Mingus, at han er lidt mere pylret, end han plejer at være, men generelt er han i god trivsel. Men sådan er det. Det går op og ned. Og der sker jo ikke noget ved, at han er her lidt flere timer i en periode, hvis du har brug for det."

Darina nikker og takker.

Samtalen slutter med, at pædagogerne aftaler med Darina, at hun må sige til, hvis der er noget, de kan hjælpe med. De beroliger hende og fortæller, at Mingus er i trivsel i vuggestuen, og at de nok skal tage sig godt af ham. Hermed viser pædagogerne, at Mingus trivsel er et fælles anliggende, som de også tager del i. Pædagogerne stiller sig således på en måde, hvor opsporingen af det bekymringsvækkende børneliv gøres i samarbejde med Darina. Dette samarbejde synes dog baseret på, at Darina samtidig accepterer pædagogernes udlægning af problemstillingen, hvilket betyder, at

pædagogerne opretholder deres faglige autoritet i mødet. Hermed stiller pædagogerne sig et andet sted med Darina, end de gør i mødet med Eva, hvor de bliver udfordret på, hvordan de kan bidrage med relevant hjælp. I mødet med Eva bliver de optagede af at indsamle 'tegn' på, hvordan Eva kan være en potentiel risiko i Stephanies liv. Det er ikke tilfældet med Darina.

Darina viser sig, som en mor der bekymrer sig for sit barn og for egen evne til at tage vare på ham, og dermed udviser hun både omsorg og en risikobevidsthed (Munck & Marschall, 2020, 2023 in press.; Bach et al., Dannesboe, 2018) i forhold til, hvordan hun skaber de bedste opvækstbetingelser for Mingus. Darina genkendes – modsat Eva – af pædagogerne som en omsorgsfuld mor, der fortjener omsorg, støtte og imødekommenhed. På sin vis virker pædagogernes tilgang til Darina rådighedsudvidende i forhold til Darinas livsførelse, netop fordi de viser sig som relevante sparringspartnere, der forstår at den vanskelige livssituation ikke er et udtryk for, at Darina mangler dømmekraft eller moderevner. Samtidig kan pædagogernes støtte til Darina også forstås som en form for omsorgsfuld magtudøvelse (Jaffe-Walter, 2016), som Darina tilsyneladende accepterer.

I mødet med Darina får pædagogerne mulighed for at opretholde en position som fagligt kyndige, som en slags eksperter der kan rådgive og guide Darina, netop fordi hun er åben om sin livssituation og de valg og kampe, hun tager for at skabe et bedre liv for sin søn og sin familie. Hermed får pædagogerne igennem intimiteten til Darina mulighed for at balancere interventionen i forhold til hendes hverdag, så den afstemmes Darinas livsførelse. Darina fortæller under et interview, hvordan hun oplever samarbejdet med vuggestuen:

”Der var mange ting, jeg skulle lære her i Danmark, men her i vuggestuen er alle søde. Betty har lært mig, hvordan jeg skal skifte ble på den rigtige måde på Mingus, og at jeg skal huske skiftetøj. Hun er lidt som en ekstra mor for mig. Hun forstår også godt, jeg skal arbejde for at betale for ting til Mingus.” (Darina)

Darina har brug for hjælp og kyndig vejledning og pædagogerne er de faglige eksperter, der kan bidrage med netop det. Anerkendelsen af pædagogernes faglige position synes her at skabe rum for, at pædagogerne kan lytte til og hjælpe Darina i sit hverdagsliv (og med sin livsførelse) på en anden måde, end de kan i mødet med Eva. Igennem Darinas behov for hjælp træder hun samtidig frem som en mor, der vil det bedste for sit barn, og dermed er aktiv i arbejdet med at minimere risici i sit barns liv. Det ligger i forlængelse af pædagogernes arbejde med netop risikominimering og

tidlig opsporing. Hermed opretholdes magtbalancen og den gensidige afhængighed mellem forældre og pædagog; pædagogen som afhængig af forældrenes behov for hjælp og rådgivning for at udfolde sin faglige ekspertise og forældrene som afhængige af netop at modtage denne hjælp og støtte. I en analyse af magt (jf. Bregnbæk, 2022; Jaffe-Walter, 2016) kan pædagogernes samarbejde med Darina og Marek forstås som statens indgriben i familielivet på en måde, der slører magten, idet begge parter synes at enes om det gode i pædagogernes intervention, ligesom magten tydeliggøres i mødet med Eva og Rheino, når de frasiger sig pædagogernes råd og hjælp og dermed må leve med pædagogernes bekymrende blikke. Som vi videre vil pege på, åbner denne analyse for perspektiver på samarbejde som andet og mere end former for magtudøvelse.

De værdigt trængende?

Når samarbejde mellem forældre og pædagoger analyseres som konfliktuel koooperation om en fælles sag (Axel, 2020, 2011) fremfor som afkoblede og abstrakte re-familiserings- eller de-familiseringsprocesser (jf. Bach et al., 2018; Ellingsæter & Leira, 2006), åbnes der for en forståelse af, hvordan det handler om den fælles indsats og det fælles omsorgsarbejde (Andenæs, 2011) om barnet. Hermed overskrider vi forståelser af samarbejde, der enten udpeger forældre eller pædagoger som mangelfulde eller inkompetente, og i stedet åbnes der for, hvordan samarbejde er knyttet til rådighed over fælles deltagelsesbetingelser. Det betyder, at når samarbejdet udebliver, mister familier rådighed og dermed mulighed for at føre deres liv på relevant vis. Hermed skabes udsathed. Udsathed opstår og udvikles yderligere, når samarbejdet bryder sammen i det almene, i mødet mellem familierne og de institutioner som er en del af deres hverdagsliv.

Når vi følger de to familier, synliggøres det, hvordan de er positioneret forskelligt i mødet med den danske daginstitution, og hvordan samarbejdet får konkret betydning for forældrenes rådighed over deres hverdagsliv. Begge familier er i vanskeligheder og kæmper med at få hverdagen til at hænge sammen, og i denne bestræbelse har de brug for daginstitutionen og pædagogernes hjælp og støtte. Det er imidlertid forskelligt, hvilke baggrunde og erfaringshorisonter de to familier træder ind i samarbejdet med. Eva og Rheino begge kommer fra familier med oplevelser af, at velfærdsstatens hjælp kommer med en pris og et krav om at træde frem som et værdigt hjælpetrængende subjekt. For dem har samarbejdet fra begyndelsen været vanskeligt, og de har begge erfaringer med at samarbejde med velfærdsprofessionelle kan medføre umyndiggjorte positioner (Munck & Marschall, 2020; 2023 in press). For Eva og Rheino

synes pædagogernes rådgivning at blive oplevet som kontrol og magtudøvelse. Dette afstedkommer, at Eva holder viden om familiens vanskeligheder for sig selv, samtidig med at hun alligevel får formidlet viden om hverdagslivet, der vækker pædagogernes bekymringer. Pædagogerne ønsker at hjælpe familien med, at Stephanie får et godt børneliv, men fordi de kun får sporadiske glimt af Stephanies hjemmeliv og har vanskeligt ved at få mere viden om Stephanies hjemmeliv, bliver det vanskeligt for pædagogerne at samarbejde med familien. Dermed fremstår hverdagsdialogerne mere som en form for kontrol og magtudøvelse, der reducerer forældrenes rådighed fremfor gennem et samarbejde, at udvide denne.

Omvendt stiller det sig med Darina, der fra begyndelsen er åben for at lære, hvordan en dansk daginstitution fungerer, og hvordan hun kan være en god mor for Mingus. Darina har skiftende job og arbejdstider, og dermed er daginstitutionen i perioder det mest stabile i Mingus' liv. Pædagogerne kan godt få øje på Darinas kamp, og fordi hun også selv efterspørger hjælp, og dermed anerkender pædagogernes faglige viden, genkendes hun som en mor, der vil det gode, og derfor også 'fortjener' hjælp og støtte. Pædagogerne får, i den tilsyneladende tillidsfulde relation, mulighed for at spore sig relevant ind på familiens betingelser, hvilket betyder at samarbejdet med medvirker til at udvide Darinas rådighed over sit liv og skabe bedre betingelser for Mingus og hende selv. Hermed ser det ud til at lykkes for pædagogerne at balancere mellem nærhed og distance uden at Darina umyndiggøres. Når Darina følger pædagogernes råd og vejledning, fremstår hun som en ansvarlig mor, samtidig med at hun hjælper pædagogerne i deres tidlige opsporingsarbejde. Hvis der på sigt skulle opstå problemer i Mingus' udvikling, kan pædagogerne således ikke ansvarliggøres.

På den måde forstås udsathed i Darinas liv som en variation af et alment familieliv og med vanskeligheder, der kan ramme enhver, set fra pædagogers perspektiv. Vanskelighederne i Eva og Rheinos liv forstås derimod, som noget der knytter sig til den måde, de er forældre på, og til de valg, de træffer omkring Stephanies hverdagsliv, fx hendes kost, mange timer i daginstitutionen og manglende adgang til ferie. Når samarbejdet bryder sammen og omsorgskæden afkobles, ser det altså ud til at vanskelighederne individualiseres.

Opsummering: Fra rådighedsminimering til rådighedsudvidelse

I denne artikel har vi undersøgt, hvordan daginstitutionen i sine måder at samarbejde med forældre risikerer at forstærke familielivets udsathed fremfor at afhjælpe den. Udsathed handler ikke om særlige familier med særlige problemer, men om et

sammenfald af almene problemer og erfaringer med velfærdsstatens hjælpere, der fletter sig sammen og skaber en yderst kompleks livssituation. Familiernes komplekse livssituationer mødes af daginstitutionen på forskellige måder, ligesom det er forskelligt, hvorvidt pædagogerne har adgang til viden og får spurgt nysgerrigt ind til denne kompleksitet. I daginstitutionen synes der på den ene side at være en forventning om, at kerneopgaven skal løses på stuen og primært handler om børnene, og på den anden side at statens repræsentanter skal beskæftige sig med alt fra familiens kost til putterutiner og legeaftaler. Denne modsætning afspejler det pædagogiske opsporingsarbejdes dilemmafulde betingelser mellem nærhed og distance, omsorg og magtudøvelse.

Viden om familiernes livsførelse og hverdag er ofte sporadisk og mangelfuld i samarbejdet om børns daginstitutionsliv. Når viden mangler, er det svært for pædagogerne at bidrage med relevant hjælp og støtte og dermed styrke familiernes rådighed over deres hverdagsliv. Samtidig kan viden om familiens hverdagsliv også give pædagoger uhindret adgang til at intervenere i alle kroge af familiens hverdagsliv.

Pædagoger arbejder under betingelser, hvor de konstant, som en del af deres daglige praksis, må foretage vurderinger af børn og familier i henhold til, hvem der er værdigt trængende, samtidig med at disse betingelser håndteres forskelligt af pædagogerne. Sagen med Eva viser, at når hun ikke deler ud af hverdagslivets udfordringer, forstås hun som en mor, der ikke vil samarbejde. Hermed søger pædagogerne hen mod at gøre deres arbejde med tidlig opsporing og indsamle beviser, hvilket indskrænker deres samarbejds- og handlemuligheder. Men problemerne i samarbejdet er ikke alene Evas problemer, men derimod *fælles problemer*. Netop derfor er der mulighed for en fælles afdækning af problemerne og deres forbundethed, så pædagogerne ikke behøver at fastholde en vurdering af, hvem der er værdigt trængende.

Hvis daginstitutionen og pædagogerne skal lykkes med at støtte familier i udsatte positioner, fordrer det, at samarbejdet ikke udhules igennem en øget personificering, umyndiggørelse og skæve magtbalancer (Bader, 1993), men at indholdet i samarbejdet, nemlig barnets deltagelse og udvikling, opretholdes og bevares som samarbejdets centrale genstand. Det betyder, at vanskeligheder og dilemmaer må undersøges i fællesskab og med afsæt i hverdagslivet og i de sociale sammenhænge, de er en del af.

Referencer

- Andenæs, A. (2011). Chains of care: Organising the everyday life of young children attending day care. *Nordic Psychology*, 63(2), 49-67. <https://doi.org/10.1027/1901-2276/a000032>
- Axel, E. (2020). Distributing resources in a construction project: Conflictual co-operation about a common cause and its theoretical implications. *Theory & Psychology*. Vol. 30(3) 329–348
- Axel, E. (2009). Situeret projektering i et byggeprojekt. *Nordiske udkast*, 37(1-2), 97-118.
- Bach, D., Dannesboe, K.I, Ellegaard, T., Kjær, B., Kryger, N., Westerling, A. (2020) Parate børn – forestillinger og praksis i mødet med familie og daginstitution. Frydenlund.
- Bach, D., Kjær, B. Dannesboe, K.I. (2018). Pædagoger som forældrevejledere. *Forskning i pædagogers profession og uddannelse*. FPPU, vol. 2, no. 2, issn 2446-2810
- Bader, K. (1993). *Hjælpeløse hjælpere*. Hans Reitzels forlag. Universitetsforlaget A/S,
- Bendix-Olsen, K. (2018). *Små børns perspektiver på inklusion* (ph.d.-afhandling). Roskilde Universitet.
- Bregnbæk, S. (2022). States of Intimacy: Refugee Parents, Anxiety, and the Spectral State in Denmark. *Genealogy* 6: 56. <https://doi.org/10.3390/genealogy>
- Børne- og undervisningsministeriets '1000 dages programmet – en bedre start på livet', <https://www.uvm.dk/dagtilbud/love-og-regler--formaal-og-aftaler/1000-dages-programmet>
- De Koning, Anouk, Mette-Louise Johansen, and Milena Marchesi. (2020). Introduction Special Issue “Paradoxical orders: Parenting encounters, the welfare state, and difference in Europe”. *Ethnography*, 1466138120919448.
- Dagtilbudsloven (2020). <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/2>
- Den styrkede pædagogiske læreplan (2018). Børne- og Boligministeriet, <https://www.uvm.dk/dagtilbud/paedagogiske-redskaber-og-rammer/den-styrkede-paedagogiske-laereplan#:~:text=Den%201.,er%20blevet%20opdateret%2>
- Dreier, O. (1999). Læring som ændring af personlig deltagelse i sociale kontekster, I: N. Nielsen & S. Kvale (red.), *Mesterlære: Læring som social praksis*. Hans Reitzels Forlag, s. 76-99.
- Dreier, O. (2008). *Psychotherapy in everyday life: Learning in doing – social, cognitive & computational perspectives*. Cambridge University Press.
- Ellingsæter, A. and Leira, A. (2006). *Politicising Parenthood in Scandinavia. Gender Relations in Welfare States*, Bristol: The Policy Press.

- FOA (2019). *Udviklingstendenser. Dagleje og daginstitutioner 2019*. [Developmental tendencies in ECEC 2019]. Bureau 2000.
- Furedi, F. (2008). *Paranoid parenting: Why ignoring the experts may be the best for your child*. Chicago Review Press.
- Grumløse, S.P. & A. Marschall (2020). *Familie i medgang og modgang*. Hans Reitzels Forlag.
- Gitz-Johansen, T. (2019). Vuggestuebørns følelsesmæssige behov. In K. Rasmussen, N. Chimirri, P. Juhl, & T. Gitz-Johansen (Eds.), *Har du det godt? Om at have det godt I daginstitutionens hverdag* (pp. 55–83). Dafolo.
- Gullestad, M. (1995). *Kultur og hverdagsliv*. Universitetsforlaget.
- Jacobsen, R.H., Pedersen, H.S., Brinck, S., Iversen, K., Kiil, A., Andersen, S.A., Hindsholm, K., Storgaard, R.L., Kloppenborg, H.S. (2018). *Slutevaluering af familierettede og forebyggende indsatser i "Tidlig Indsats – Livslang Effekt"*. Rapport. Vive og Oxford Research.
- Juhl, P. (2014). *På sporet af det gode børne- liv: samfundets bekymring og børns perspektiver på problemer i hverdagslivet*. Ph.d.-afhandling. indleveret ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, Roskilde Universitet.
- Jørgensen, N.J. & Bregnbæk, S. (red.) (2020). *Flygtningebørn i danskedaginstitutioner*. Dafolo.
- Lee, E., Bristow, J., Faircloth, C. and Macvarish, J. (Eds.) (2014). *Parenting culture studies*. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan.
- Holzkamp, K. (2013). *Psychology: Social self-understanding on the reasons for action in the conduct of everyday life*. In E. Schraube & U. Osterkamp (red.), *Psychology from the standpoint of the subject: Selected writings of Klaus Holzkamp* (pp. 107–137). Palgrave Macmillan.
- Holzkamp, K. (1998). *Daglig livsførelse som subjektvidenskabelig grundkoncept*. *Nordiske Udkast*, 26 (2), 3-32.
- Holzkamp, K. (1979). *Den kritiske psykologiske kategorielle og teoretiske opfattelse af formidlingen mellem de konkrete individer og deres samfundsmæssige livsbetingelser*, I: O. Dreier, *Den kritiske psykologi*. Bibliotek Rhodos, s. 189-201.
- Houmøller, K. (2018). *Making the invisible visible? Everyday lived experiences of 'seeing' and categorizing children's well-being within a Danish kindergarten*. *Childhood*, 25(4), 488-500. Sage. <https://doi.org/10.1177/0907568218783810>
- Højholt, C. (2001). *Samarbejde om børns udvikling. Deltagere i social praksis.*: Gyldendal.
- Jaffe-Walter, R. (2016). *Coercive Concern: Nationalism, Liberalism and the Schooling of Muslim Youth*. Stanford. Stanford University Press.
- Juhl, P. (2022). *På sporet af det gode børneliv. – et børneperspektiv på tidlig indsats*. Frydenlund Academic.

- Lave, J. (2019). *Learning and everyday life: access, participation, and changing practice*. Cambridge University Press.
- Marschall, A, Munck, C, Heinsen, A & Bæk, P. (2018-2020). Projekt: Samarbejde om småbørn (2018-2020). Københavns Professionshøjskole.
- Matthiesen, N., L. Tanggaard & P.H. Cavada (2021). *Skal vi vinke. Tillid, kommunikation og pædagogik i forældresamarbejde i dagtilbud*. Akademisk Forlag.
- Mehlbye, J. (2013). *Opkvalificering af den tidlige indsats – ved tidlig opsporing af børn i en socialt udsat position*. Forskningsrapport. Lokaliseret august 2021 på: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/opkvalificering-af-den-tidlige-indsats-ved-tidlig-opsporing-af-boern-i-en-socialt-udsat-position-9087/>
- Mehlbye, J. and Andersen, J. (ed.) (2012). *Tidlig opsporing af børn i en socialt udsat position*. Idekatalog. Lokaliseret august 2021 på: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/tidlig-opsporing-af-boern-i-en-socialt-udsat-position-9792/>.
- Munck, C. og Marschall, A. (2023). *Omsorg og risikovurderinger i daginstitutionen – når forældres omsorg og livsførelse tolkes som uvilje til samarbejde*. In press. Psyke & Logos.
- Munck, C. og Marschall, A. (2020). *From caregiver to risk manager: Professionals assessing parents in Danish childcare institutions*. *Nordic Psychology*, 73 (1). <https://doi.org/10.1080/19012276.2020.1847682>
- Pedersen, O. K. (2014). *Konkurrencestaten og dens uddannelsespolitik*. I: Illeris, K. (red.) *Læring i konkurrencestaten*. Samfundslitteratur.
- Refshauge Høyrup, A. (2020). *Tillidsarbejde og tydelighed. Et studie af tillid, magt og afhængighed blandt pædagoger og forældre i danske vuggestuer*. *Tidsskrift for professionsstudier*, årgang 16, udgave 31 (4 sider)
- Singer, E. (1993). *Shared Care for Children In: Theory & Psychology*. 1993. Sage. Vol. 3(4): (pp. 429-449).
- Thelen, Tatjana, Larissa Vettters, and Keebet von Benda-Beckmann. (2014). *Introduction to stategraphy: Toward a relational anthropology of the state*. *Social Analysis* 58: 1–19.
- Ollman, B. (2003). *Dance of The Dialectic*. Urbana, Chicago & Springfield: University of Illinois Press.
- Qvortrup, L. (2009). *Barndommens dilemmaer: Om forholdet mellem beskyttelse og deltagelse*. I: Højlund, S. (Red.), *Barndommens organisering: i et dansk institutionsperspektiv*. Roskilde Universitetsforlag.
- Vollebergh, A., de Koning, A., & Marchesi, M. (2021). *Techniques and Entanglements of Governing through Community in Europe*. *Current Anthropology*, vol. 62, no. 6. University of Chicago Press.

Winther-Lindquist, D. (2021). Caring well for children in ECEC from a wholeness approach – The role of moral imagination. In. *Learning, Culture and Social Interaction* 30 (2021) 100452